Regionstyrelsen

SÄRSKILT UTTALANDE
2020-06-16

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Ärende 6
LS 2916-1186

Gällande Överlämnande av delrapport som avser genomlysning av Nya Karolinska Solna-projektet

Den tredje rapporten är mycket omfattande och berör många detaljer som i sig kan vara intressanta. För att greppa hela förloppet är det därför bättre att lyfta blicken och ta ett helhetsperspektiv. Vi urskiljer då tre tydliga problembilder som ledde dit fram till att bygget av världens dyraste sjukhus:

- Moderatstyrets sätt att fjärma sig från besluten genom att dölja dem i en komplicerad byråkrati och sekretess i ett försök att avsäga sig ansvaret och försvåra granskning.
- Den ideologiska bestämdheten att hålla fast vid en OPS-lösning, trots otaliga bevis för modellens brister och ekonomiska risker. Att dessutom trots oenighet gå vidare med OPS-upphandlingen trots endast en anbudsgivare.
- Avsaknaden av planering för konsekvenserna för övrig sjukvård av ersätta ett stort akutsjukhus med ett litet och de obeprövade arbetsformer som byggdes in i sjukhusets utformning.

Det finns också något ironiskt i det faktum att rapporten som är kritisk till de bristande demokratiska processerna i Region Stockholm skickas ut sent på tilläggslista, trots dess stora omfattning. Ett tecken på fortsatt bristande arbetsprocesser som riskerar att leda till nya felbeslut och kritiserade upphandlingar.

Bakom byråkrati och sekretess
Rapporten slår fast att politiken i ökad utsträckning tenderar att skjuta ifrån sig ansvar till andra. Det går att delegera utförande, men aldrig det övergripande ansvaret. Tyvärr är det just detta som leder till bristande beslut, där politiken undanhålls från att på ett gediget underlag fatta kloka beslut. Det framgår tydligt av rapporten att den politiska insynen och styrningen varit undermålig. Så här skriver rapportförfattarna:

”Svårstyrbarheten är alltså dubbeltydig för styrande politiker – den kan både utgöra problem (ses som hinder för att genomföra en önskad förändring) och samtidigt erbjuda möjligheter att slippa ta ansvar (särskilt under osäkra förhållanden och i samband med kritik). Vi kan förstå det som att när den politiska styrningen urholkas eller försvagas kan detta samtidigt också skapa möjligheter till ansvarsförskjutning och -flykt.”

Att Karolinska Sjukhuset ej är ett aktiebolag utan en politiskt tillsatt nämnd understryks som ett problem. Rapporten hänvisar även till landstingsrevisionernas tydliga uttalanden om den undermåliga styrningen av NKS. Vi anser därmed att rapporten ger tyngd till vår tidigare framförda kritik att regionstyrelsen och de styrande har brustit i sin uppsiktsplikt och det politiska ansvaret för styrning av sjukhuset.

Rapporten konstaterar också tydligt det demokratiska underskottet i hela NKS-affären. Att möjligheten till demokratisk insyn och granskning i de starkt ideologiskt betonade besluten gällande anbudsförfarandet. Detta har lett till ett mycket stort slöseri med skattebetalarnas pengar som aldrig kommer tillbaka. Detta tydliggörs i slutsatserna på sida 58-59 i delrapporten ”Den dubbla demokratimodellens politiska pris Oppositionens roll i besluten bakom byggandet av Nya Karolinska Solna”:

”En annan och kanske mer flagrant begränsning av möjligheten till insyn och kritisk granskning för oppositionen, handlar om den omfattande sekretess som ålades beredningsprocessen när man kom in i anbuds- och beslutsfasen. Uppenbarligen var de krav som ställdes på förfarandet något som begränsade möjligheterna för oppositionen att göra en egen prövning av de argument och slutsatser som fördes fram från den styrande sidan. Men intressant nog tycks även den styrande sidan ha haft problem med att kritisk granska de argument och beräkningar som lades fram, inte minst det faktum att den socialdemokratiska gruppledaren i det absoluta slutskedet av beslutsprocessen lyckades – med hjälp av till stor del egna beräkningar – få de borgerligas förslag till finansiering i gungning, vilket kanske antyder något om kvaliteten på beslutsunderlaget. Möjligen hade lite mer insyn och kritisk granskning gett ett annat resultat.

Det är en beklaglig bild där många av problemen fortfarande finns kvar i organisationen. Region Stockholm behöver dra lärdomar och förändra organisation och arbetsprocesser.

OPS-modellen
Att OPS-modellen var olycklig har nu äntligen tydliggjorts från de flesta partier i regionen. Rapporten slår fast att det har varit socialdemokraternas linje alltsedan diskussionerna om nytt sjukhus på allvar tog fart. På sida 33 i delrapporten ”Den dubbla demokratimodellens politiska pris Oppositionens roll i besluten bakom byggandet av Nya Karolinska Solna” finns att läsa:

”… de hade olika lösningar på problemet. För de borgerliga handlade de om OPS – ett nytt grepp som innebar att privata intressen fick vara med och ta risker, men också möjligheter att göra vinster – medan vänstern trodde mer på den traditionella modellen där landstinget stod för finansieringen.”

I samma del av rapporten framgår även att Socialdemokraterna tydligt och återkommande framfört att innehållet och den verksamhetsmässiga utformningen av sjukhuset borde ha prioriterats högre före byggnationen. På sidan 35 i samma dokument framkommer med största möjliga tydlighet att det var mycket stor oenighet om finansieringsmodell för att bygga nytt sjukhus. Att vi i oppositionen röstade mot den OPS-modell som Moderaterna propsat på. Detta är ett värdefullt tydliggörande då nuvarande moderata regionråd ofta i debatten verkar ha missat detta faktum. Det påminns även om den informationskampanj M initierat om OPS-lösningens förträfflighet. Även om den konsultfirma som skulle utbilda oppositionen i OPS-lösningens förträfflighet. Rapporten visar även tydligt på att tjänstemannaorganisationen hade tydliga frågetecken om OPS-lösningen de facto skulle innebära fördelar i relation till en traditionell upphandlingsmodell.

Rapporten tydliggör även med all önskvärd tydlighet att det fanns mycket stor kritik mot att endast en ensam anbudsgivare kom in, och att den dåvarande M-ledda majoriteten valde att gå vidare. Dessutom under mycket stor sekretess vilket gjorde det i det närmaste omöjligt för fullmäktiges ledamöter att på ett tillräckligt initierat sätt ta ställning till underlaget. Dessutom tydliggörs gången för antagande av beslutet:

”oenigt beslut som drevs igenom av den borgerliga majoriteten och sedan, en dryg månad senare, ett enigt beslut som var en revidering av det tidigare beslutet rörande kostnaden för byggandet och driften av sjukhuset.”

Till en prislapp av 14,5 miljarder kronor. En summa som för alla regionens skattebetalare har blivit betydligt större. Samt att vi i oppositionen yrkade på en omstart av processen i och med läget med en ensam anbudsgivare.

Uttalanden från Skanskas ledning 2019 om att man är nöjd med lönsamheten med den del av verksamheten som gäller NKS antyder också att omsorgen om skattebetarnas pengar inte alltid suttit i förarsätet under processen från landstingspolitikernas sida (Affärsvärlden 2018).”

Påverkan på sjukvården
Rapporten tydliggör att regionens ledning inte haft en tydlig bild av vilka konsekvenser en koncentrering av högspecialiserad vård till NKS skulle medföra, att det varit en oklar bild av vad det nya uppdraget skulle innebära för övriga delar av vården i Regionen. Problemen till följd av detta har blivit smärtsamt tydligt de senaste åren. Den nya akutens allt för begränsade uppdrag har satt för hård press på övriga sjukhus. Möjligheten till att fullfölja utbildningsuppdraget har i vissa delar omöjliggjorts och forskningen har blivit lidande.

Projektet planerades över huvudet på vårdens medarbetare, på de som jobbar i linjen och över huvudet på linjecheferna som de facto vet hur vårdens flöden och patientens resa genom vården fungerar i praktiken. Trots att NKS börjat byggas fanns inte en klar bild av hur verksamheten skulle bedrivas. Rapporten beskriver att verksamhetsinnehållet uteblivit och fortfarande var på ett visionärt stadium när huset började uppföras. När väggar och utformning hade beslutats. Bygget gjordes alltså utan verklighetsförankring hos de personer som idag jobbar i korridorerna. Detta är mycket allvarligt.

Det framgår på flera ställen i rapporten att det fanns kritik mot det nya upplägget med akutmottagning utan intag och så pass högspecialiserat uppdrag för att klara av såväl sjukvårdsbehovet i regionen men också för att klara utbildningsuppdraget.

Det är tydligt att den tidigare NKS-förvaltningen kritiserades hårt av såväl arbetstagarorganisationerna som ledningen för sjukhuset och oss Socialdemokrater. Att beslut om innehållet sköts på framtiden skapade problem både för planering av vårdplatser och kompetens på det nya sjukhuset men också för planeringen av hela regionens sjukvård. Detta är ett politiskt misslyckande som har föranlett mycket av de problem som uppstått för såväl personalen och patienterna som i form av mycket stora

merkostnader för regionens skattebetalare.

Vi vill avslutningsvis understryka att det hela tiden varit Socialdemokraterna och de övriga rödgröna dåvarande oppositionspartierna som drivit på för att få en extern genomlysning till stånd. Det dåvarande borgerliga landstingsstyret har stretat emot och förhalat, bland annat genom att först låta genomföra en mycket snäv granskning av OPS-parternas avtalsefterlevnad.